

26.4x15.8	1	עמוד 12	הארץ - כותרת	24/05/2023	86214105-7
רשות העתיקות ארכיאולוגיה - 337					

התגלתה עדות לאוכלוסייה יהודית במשד שבגליל לאחר מרד בר כוכבא

פה קבור המרד

עדי חשמונאי

הארכיאולוגי באזור, התגלתה על ידי רביסמל ראשון אורן זכאי ושוטריו בפאתי משהד. "ראינו פועלים שעבדו באתר בנייה והחלטנו לבדוק אם במ" קום נמצאים שב"חים", סיפר זכאי ל"הארץ". "במשך העבודה זיהינו פתח לא שיגרתי שהיה מכוסה בצורה שעוררה את חשדנו. חשבנו שאולי מסתירים שם שב"חים, או ביקשנו ממנהל האתר לפתוח את המקום. ואז התגלתה בפנינו מערה עם מה שנראה לנו כמו עתיקות".

זכאי הועיק למקום את אנשי היחידה למניעת שוד ברשות העתיקות. במסגרת חקירתם הסתבר כי במקום היו שתי מע"רות, אולם אחת מהן הוחרבה ומהשנייה ככל הנראה נשדדו ממצאים ארכיאולוגיים. לפי הודעת רשות העתיקות, "מהמ" ערה לא נותר אלא כוך קבורה בודד". התחלנו חקירה פלילית שבמסגרתה עיכבנו לחקירה את הקבלנים ואת בעל השטח. במקביל החלו אנשי רשות העתיקות לתעד את המערה ואת הממצאים הארכיאולוגיים שנותרו במקום".

עדות לקיומה של אוכלוסייה יהודית התגלתה לראשונה במועצה המקומית משהד שבג' ליל התחנות בימים שלאחר מרד בר כוכבא. במסגרת סיור שגר"ת, שוטרים ממשטרת כפר כנא גילו בשטח המועצה מערה ובה ארונות קבורה מעוטרים המ"תוארכים למאה השנייה לספ"רה. ברשות העתיקות אומרים כי חשיבותו של הגילוי נעוצה בכך שזוהי העדות הראשונה לנוכחותה של אוכלוסייה יהודית בתקופה זו במשהד.

"עד היום היו לנו עדויות מהאזור (כגון ביישובים ציפורי וכפר כנא, ע"ח) על נוכחות של אוכלוסייה יהודית מהתקופה שלאחר מרד בר כוכבא. אבל מערות קבורה עם גלוסקמאות כאלה שאנחנו יודעים ששימשו אוכלוסייה יהודית בלבד בתקופה הזאת, לא נמצאו עד היום במשהד", הסביר מנהל היחידה למניעת שוד ברשות העתיקות, אמיר גנור.

המערה, שלפי רשות העתיקות צפויה לתרום למחקר

בדיקת הגלוסקמאות, אתמול. תיבות האבן שימשו יהודים לליקוט עצמות צילום: יולי שוורץ/רשות העתיקות

תיבת אבן, רשמו עליה את שם הנפטר, וכך היו מפנים את הכוך למת הבא". גנור מסביר כי השימוש בתיבות האבן הללו, המכונות גלוסקמאות, היה נפוץ באזור

כוכים, השכיבו בתוכם את המת והותירו אותו שם למשך כשנה עד שכל הגוף התכלה ונותרו רק העצמות" מסביר גנור. "בשלב הזה היו אוספים את העצמות הגדולות, מכניסים אותן לתוך

לפי רשות העתיקות, החל מהמאה השנייה לפני הספירה ועד למאה השנייה לספירה נהגו היהודים להשתמש בקבורה משנית בתיבות אבן לליקוט עצמות. "הרעיון היה שחפרו

ירושלים ושפלת יהודה עד לימי מרד בר כוכבא, שהתרחש בין השנים 132-135 לספירה.

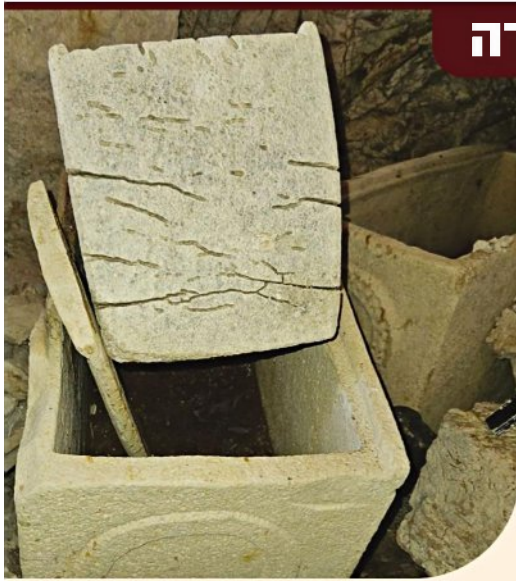
"במרד בר כוכבא היישוב היהודי שהיה באזור ירושלים ושפלת יהודה נהרס, ובשנים שלאחריו, משנת 140 לספירה והלאה, היהודים התחילו לה"תפור והיישוב היהודי בגליל מאוד התחזק", מסביר גנור. הם ניסו לשמר את המסורות שאפיינו אותן, או הם הביאו איתם לגליל את השימוש בג'קצת אחרת. המוטיבים בעיטור רים שלהם קצת פחות מפוארים מאלה שהיו באזור ירושלים".

"אי אפשר לשחזר פגיעה בא"תר עתיקות ובמערה שכן הצ'לחנו לתעד גילינו שאנחנו לא הראשונים שנכנסנו אליה ואנח'נו גם לא יודעים בדיוק מה גנבו ממנה", אומר גנור. "יחד עם זאת גילינו מערת קבורה שלא ידענו עליה קודם. הצלחנו להציל מכ'לול קרמי וכלי זכוכית וזכוכות זה אנחנו יודעים לתארך אותה למאה השנייה לספירה, ולרא' שונה להוכיח נוכחות אוכלוסייה יהודית במשהד".

12.36x10.27	1	עמוד 24	מעריב - השבוע	24/05/2023	86213554-4
רשות העתיקות - 337					

אוצר ארונות הקבורה

מערת קבורה ובה ארונות מעוטרים ייחודיים (גלוסקמאות) ששימשו לקבורה משנית של יהודים לפני כ־1,850 שנה, בימים שלאחר מרד בר כוכבא, התגלתה במבצע של משטרת כפר כנא והיחידה למניעת שוד ברשות העתיקות. במסגרת פעילות מודיעינית, הגיעו השוטרים למגרש פרטי במועצה האזורית משהד, ושם גילו כי במקום בוצעו עבודות תשתית באמצעות כלי הנדסי כבד - תוך הרס מוחלט של מערת קבורה עתיקה שנתר ממנה רק כוך קבורה בודד. מפקחי היחידה למניעת שוד ברשות העתיקות הבחינו בערימות אדמה במגרש. בעל השטח

והאחראי על אתר הבנייה התבקש להסיר אותן, ומאחוריהן נתגלתה מערת קבורה עתיקה, חצובה בסלע, ובה תשעה כוכי קבורה.

משה כהן ■ צילום: ניר דיסטלפלד

23.69x18.13	1	25	עמוד	שחרית	24/05/2023	86215140-7
רשות העתיקות ארכיאולוגיה - 337						

נחשפו בגליל:

ארונות קבורה ייחודיים מהימים שלאחר מרד בר כוכבא

נחשפה מערת קבורה ובה מספר ארונות אבן מעוטרים מלפני כ-1,850 שנה • בעקבות ההרס, מהמערה לא נותר אלא כוך קבורה בודד

חומי ברמן

מערת קבורה ובה ארונות קבורה מעוטרים ייחודיים (גלוסקמאות) ששימשו לקבורה משנית של יהודים לפני כ-1,850 שנה, בימים שלאחר מרד בר כוכבא, התגלתה במבצע של משטרת כפר כנא והיחידה למניעת שוד ברשות העתיקות.

במסגרת פעילות מודיעינית, הגיעו שוטרי תחנת כפר כנא ומפקחי רשות העתיקות לשטח מגרש פרטי במועצה האזורית משהד. שם - לתדהמתם, נוכחו לראות כי במקום בוצעו עבודות תשתית נרחבות באמצעות כלי הנדסי כבד, תוך הרס מוחלט של מערת קבורה עתיקה שעמדה במקום. מהמערה לא נותר אלא כוך קבורה בודד.

מפקחי היחידה למניעת שוד ברשות העתיקות הבחינו במספר ערימות אדמה בשטח המגרש, שנראה היה כי הן מסתירות מאחוריהן דבר-מה. בעל השטח והאחראי על אתר הבניה, נתבקש להסיר את ערמות העפר, ומאחוריהן נתגלתה מערת קבורה עתיקה, חצובה בסלע, ובה תשעה כוכי קבורה. להפתעת המפקחים, בפתח המערה נמצאו שלוש גלוסקמאות אבן מעוטרות, ששימשו בעת העתיקה לליקוט עצמות אדם. הגלוסקמאות נתגלו ריקות ולא במקומן הטבעי, דבר שהעלה את החשד המיידי שבמערה התבצע לאחרונה שוד עתיקות.

עבודות הבניה במקום הופסקו, ומספר חשודים זומנו לחקירה בתזנת המשטרה בחשד לפגיעה בעתיקות ואי דיווח על מציאת עתיקה. במקביל, ביצעו מפקחי רשות העתיקות פעולות של תיעוד ופניו הממצאים העתיקים, מחשש להמשך שוד וגניבת הממצאים הקדומים מהמערה.

לדברי ד"ר איתן קליין, סגן מנהל היחידה למניעת שוד ברשות העתיקות, "הגלוסקמאות עשויות מאבן גיר רכה, צורתן מלבנית, ולהן מכסים שטוחים שהותאמו לארון. הארונות המעוטרים שימשו את האוכלוסייה היהודית בגליל במהלך המאות ה-2-

3' לספירה. תפוצת השימוש בגלוסקמאות לקבורה רווחה בתקופה זו באזור ירושלים, הרי ושפלת יהודה, כאשר עיקר היצור של ארונות אלו נעשה בבתי יוצר שפעלו באזור ירושלים והשפלה. מנהג קבורה זה, הפך לנפוץ בגליל בעקבות כישלון מרד בר-כוכבא והגעת אוכלוסייה יהודית לאזור מארץ-יהודה. לפיכך, מציאת גלוסקמאות אבן מעוטרות במערה בכפר משהד מצביעה על קיומו של ישוב יהודי במקום במאות ה-3'-2' לספירה".

לדברי אמיר גנור, מנהל היחידה למניעת שוד ברשות העתיקות, "במקרה הנוכחי, עולה חשד לפגיעה קשה בעתיקות. מבצעי החפירה השמידו לחלוטין מערת קבורה עתיקה, והיו, על פי החשד, בעיצומה של ביזת מערת קבורה נוספת. לעולם לא נוכל לדעת כיצד נראתה המערה שהושמדה - או מה

היה בתוכה ונעלם. נכסי תרבות בני כמעט 2,000 שנה אבדו לנצח. בזכות ערנות ופעילות נחושה של שוטרי תחנת כפר כנא, ושיתוף פעולה מוצלח עם רשות העתיקות, ניצלה אחת מהמערות. בזכות הממצאים העתיקים שאותרו בשטח, נוכל להציל - ולו במשהו, את המידע הארכאולוגי וההיסטורי על האתר והישוב הקדום".

פגיעה בעתיקה הינה עבירה פלילית שדינה על פי חוק הוא חמש שנות מאסר, וקיימת חובת דיווח בחוק לרשות העתיקות אודות כל מציאה של עתיקה באקראי. לדברי אלי אסקוידו, מנהל רשות העתיקות, "במדינת ישראל נמצאים כ-35,000 אתרי עתיקות. כל אתר ואתר הוא עולם ומלואו, הכולל מידע על אלפי

שנות היסטוריה אנושית. הרס המערה בצפון גרם לנזק בלתי הפיך. אני קורא לציבור הרחב להמשיך לגלות ערנות ולסייע לרשות העתיקות ולדווח על כל פעילות חשודה של עבודות חפירה, חציבה או בניה, במקומות שבהם יש סיכון לפגיעה בעתיקות. בכך, הציבור ישמש לנו כ"עניינים בשטח". יחד, נוכל להגן על המשאב הלאומי שלנו - אוצרות המורשת של ארץ ישראל".

צילום: ניר דיסטלפלד, היחידה למניעת שוד ברשות העתיקות

18.5x21.54	1	6 עמוד	the jerusalem post - front	24/05/2023	86211823-1
רשות העתיקות ארכיאולוגיה - 337					

Bar Kochba Revolt coffins saved from grave robbers

• By JUDY SIEGEL-ITZKOVICH

In an operation by police in Kafr Kanna and the robbery prevention unit at the Israel Antiquities Authority (IAA), a burial cave with several unique decorated stone ossuaries (small coffins) that had been used for the secondary burial of Jewish bones about 1,850 years ago, in the days after the Bar Kochba revolt was discovered.

Kanna (in the Mashhad Regional Council) is an Arab town about seven kilometers northeast of Nazareth in the Lower Galilee that is revered by Christians as the site of the New Testament “miracle” they say was performed by Jesus when he turned water into wine.

As part of an intelligence activity, policemen and IAA inspectors arrived at a private lot in the Mashhad Regional Council. There, to their astonishment, they saw that extensive infrastructure works had been carried out on the spot using heavy engineering tools, while completely destroying an ancient burial cave that stood on the spot. All that remains of the cave was a single burial mound.

Inspectors of the authority's anti-theft unit noticed a number of piles of earth in the area of the lot, which seemed to be hiding something behind them. The owner of the land and responsible for the construction site was asked to remove the piles of dirt, and behind them, an ancient burial cave was discovered, hewn out

OSSUARIES FOUND in a burial cave near Nazareth. (Yuli Schwartz/IAA)

of the rock, with nine burial mounds in it. To the surprise of the inspectors, at the entrance of the cave were found three decorated stone ossuaries that had used in ancient times to collect human bones. They were empty and not in their natural place, which raised the immediate suspicion that the cave had recently been robbed of antiquities.

Construction work at the site was stopped, and several suspects were summoned for questioning at the police station on suspicion of damaging antiquities and failing to report their discovery. At the same time, the authority's inspectors documented and removed the ancient remains out of concern that of additional thefts from the cave.

According to Dr. Eitan Klein, deputy-director of the IAA's

robbery prevention unit, “the ossuaries are made of soft limestone and rectangular in shape, and they have flat lids that were adapted to them. The decorated coffins were used by the Jewish population in the Galilee during the 2nd to 3rd centuries CE.

Images related to Jewish burial world and influenced by Greek culture were carved on the coffins; on top of one of them was a model resembling a mausoleum – sometimes identified as a “nefesh” – a memorial “hand” to mark the deceased). On the other side of the coffin a circular wreath was carved with holes drilled into it, which may symbolize the victory of the deceased over death.

These models are very typical of the stone ossuaries used by the Jewish population in the

Galilee in the Middle Roman period. In the past, similar decoration models were discovered on coffins from the burial site.

Archaeologists who research the Land of Israel accept the fact that stone ossuaries were an exclusive feature of the burial of the Jewish population during the final days of the Second Temple – mainly in the 1st centuries BCE until the time of the Bar Kochba revolt in the 2nd century CE. Such burial was prevalent during this period in the Jerusalem region, the mountains and the Judean plains, when most of the production of these coffins was carried out in factories that operated in the Jerusalem and plains area.

This burial custom became widespread in the Galilee following a failure of the Bar-Kochba rebellion and the arrival of a Jewish population to the region from Judea. Therefore, the finding of decorated stone ossuaries in a cave in Kafr Mashhad points to the existence of a Jewish settlement there.

According to Amir Ganor, director of the robbery-prevention unit at the authority, “in this case, there is a suspicion of serious damage to the antiquities. The diggers completely destroyed an ancient burial cave and were allegedly in the midst of looting another.”

Damaging antiquities is a criminal offense punishable by up to five years in prison and there is a legal obligation to report any accidental find of any antiquities to the IAA.